

FÓRIS ÁKOS

ELTE BTK Történelem Segédtudományai Tanszék, Erőszakkutató Intézet

A magyar uralom és a helyi zsidóság Kelet-Galíciában, 1941 nyara

Az 1941 és 1944 között a Szovjetunió területén folytatott magyar katonai megszálló tevékenység első, határmenti galíciai szakasza abban a tekintetben jelentősen különbözött a későbbi megszállásokhoz képest, hogy ekkor a Kárpát-csoport parancsnoksága nem német, hanem a Honvéd Vezérkar közvetlen alárendeltségében működött. Így 1941 júliusától augusztus közepéig lehetőség nyílt arra, hogy a magyar állam saját terveit valósítsa meg a megszállt területeken – így a hontalannak minősített zsidók deportálását is. Emellett a katonai közigazgatásra vonatkozólag a magyar csapatok olyan feladatokkal szembesültek, amit később a német parancsnokságok végeztek el. Ezzel párhuzamosan pedig mind a német, mind pedig a magyar zsidópolitika nagyfokú radikalizálódáson esett át.

Előadásomban magyar, német és ukrán források alapján azt vizsgálom meg, hogy a Honvédség hogyan viszonyult a helyi zsidó lakossághoz 1941 nyarán. Ennek részeként áttekintem azt, hogy a magyar katonai igazgatás milyen parancsokat adott ki a zsidósággal való bánásmódra vonatkozólag. Külön figyelmet szentelek annak, hogy a Kárpát-csoport által hozott intézkedések mennyiben tekinthetők a visszacsatolások során bevezetett katonai közigazgatások által hozott zsidóellenes intézkedések átvételének, illetve hogyan viszonyult ez az egyre radikalizálódó német zsidópolitikához.

Továbbá vizsgálat tárgyává teszem az egyénileg elkövetett erőszakcselekményeket. Ennek részeként reflektálok a magyar megszállási zónában 1941. július elején elkövetett pogromokra és a rájuk adott magyar intézkedésekre. Utóbbi kapcsán elsősorban azt vizsgálom, hogy a magyar intézkedések hogyan függtek össze a helyi ukrán erőkkel való kapcsolattal. Emellett a magyar katonáknak a zsidó tulajdon elleni bűncselekményeit, valamint ezeknek a parancsnokságok részéről való kezelését tekintem át.

A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.